

KLUB GAJKA

Zaadoptuj rzekę 2014

raport z działań

MACIEJ H. GRABOWSKI
Minister Środowiska

25 lat temu tylko w 4% polskich rzek płynęła czysta woda, a na 35% ich długości nie nadawała się nawet do celów przemysłowych! Na szczęście to się zmienia, polskie rzeki są coraz czystsze, a my mamy powód do świętowania. Takie akcje jak Big Jump są niezwykle ważne, bo przypominają, że warto inwestować w poprawę jakości środowiska, bo to oznacza nie tylko wzrost odpowiednich wskaźników, ale po prostu zadowolenie obywateli z tego, że znów otacza ich tętniąca życiem natura. Kiedyś uważano, że rzeka jest jak papier – zniszczone wszystko, bo przecież wszystko i tak gdzieś w końcu spłynie i samo się oczyści. Boleśnie przekonaliśmy się, że jest inaczej. Polska odrobiła tę lekcję, nareszcie jakość wody w naszym kraju rośnie.

Dzięki zaangażowaniu ponad **172 000 osób** zaadoptowano **688 rzek**, strumieni, jezior, potoków i stawów, a także Bałtyk w **1295 miejscach w Polsce** (2005–2014).

Zaadoptować rzekę – lub inny dowolny akwen – oznacza zainteresować się nią, poznać jej walory przyrodnicze, kulturowe i społeczne, podejmować działania na jej rzecz i zachęcać społeczność lokalną do jej ochrony i poprawy stanu jakości wód.

Spis treści

Wstęp	3
Obywatele razem z Klubem Gaja adoptują rzeki, jeziora i Bałtyk	4
Kochamy rzeki i wybieramy Rzekę Roku	6
Big Jump 2014 w ponad 60 miejscach w Polsce	10
Rzeki łączą nas z Bałtykiem	16
Nagrodzeni uczniowie w Błękitnej Szkole w Helu	18
Znaki Wodne nad 5 rzekami i jeziorem	20
Junior Water Prize – młode myślenie o wodzie	24
Światowy Dzień Wody, czyli jak zaczynaliśmy adopcję rzek	25
Dobre praktyki, czyli wyróżnione działania dla rzek.	26

Zdjęcia

Archiwum Klubu Gaja, Tomek Pikuła

© Copyright by Klub Gaja 2014

Wydawca

Klub Gaja, 43-365 Wilkowice, ul. Parkowa 10
tel./fax (33) 812-36-94
e-mail: klubgaja@klubgaja.pl

ISBN 978-83-61608-89-9

Wstęp

Niezwykły mamy rok, ten 2014. Nie tylko dla Polski, która obchodzi 25-lecie wolności. Także dla nas – obywateli, którzy różnimy się poglądami politycznymi, wiekiem czy dochodami, możemy jednak realizować swoje ambicje i marzenia. Mamy też wspólnie wielkie zadanie do wykonania. Wszyscy, bez względu na różnice, stoimy przed nieznanymi dotąd wydarzeniami, które czekają świat i najprawdopodobniej całkowicie go odmienią.

Zmiany klimatu, kryzys ekonomiczny i społeczny, próby ustanowienia nowego geopolitycznego układu na planecie będą dotyczyły nas wszystkich. Przez najbliższe dziesięciolecie dbałość, a nawet konkurowanie o zasoby naturalne, będzie jednym z najważniejszych wyzwań dla państw i obywateli. Jednym z podstawowych zasobów jest i będzie woda. Czysta woda. Dlatego też aktywna edukacja, współpraca i budowanie kapitału społecznego wokół potrzeby poszanowania zasobów czystej wody są tak ważne.

W tym roku rocznic, jubileusz obchodzi także program *Zaadoptuj rzekę*, który Klub Gaja prowadzi wraz z Państwem już po raz dziesiąty. Nasze wspólne działania dla rzek nobilituje honorowy patronat objęty przez Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego. To naprawdę wielki sukces, że przez taki okres mogliśmy wspólnie działać na rzecz polskiej przyrody, zasobów wodnych i polepszenia jakości życia. Nie byłoby to możliwe bez wsparcia z Państwa strony i wieloletniej pomocy finansowej, i merytorycznej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Fundacji PKO Banku Polskiego, która jest partnerem strategicznym programu. Ale wyzwania, które są przed nami, składają nas i naszych partnerów do dalszej twórczej pracy.

W roku 2015 w Unii Europejskiej zacznie obowiązywać wspólne prawo dotyczące wody, czyli Ramowa Dyrektywa Wodna. Dlatego też powinniśmy już teraz przygotować się do wydarzeń i dyskusji, w których woda będzie motywem przewodnim. Już dzisiaj mogę wszystkich zaprosić na lipcowy Big Jump, czyli akcję, która została zainicjowana dla podkreślenia wagi wprowadzenia Ramowej Dyrektywy Wodnej w Europie.

Wraz z wieloma uczestnikami w tym roku pobiliśmy dotychczasowy rekord wydarzeń związanych ze wspólnym wejściem do wody. Big Jump 2014 odbył się w ponad 60 miejscach w Polsce. W Warszawie do Wisły na plaży przy Płynie Desantu weszli warszawiacy, ekolodzy, artyści, biznesmeni, a także samorządowcy i minister środowiska. Konkurs Rzeki Roku także przyciągnął największą dotychczasową liczbę uczestników. Dlatego też zapraszam do czynnego uczestnictwa w kolejnych edycjach programu *Zaadoptuj rzekę*, aby nadchodzące lata pomogły nam dbać o polskie środowisko naturalne.

Jacek Bożek

JACEK BOŻEK
założyciel i prezes Klubu Gaja

Dziękuję wszystkim uczestnikom programu za 10 lat współpracy i zapraszam do kolejnych edycji. Spotkajmy się nad rzekami, strumykami, jeziorami i Bałtykiem 12 lipca 2015 roku. podczas kulminacyjnego Big Jump w Europie. Pokażmy nasze poparcie dla czystych i żyjących rzek i wejdźmy wspólnie do wody o godzinie 15.00!

PAWEŁ GRZYSOWSKI
Klub Gaja koordynator programu Zaadoptuj rzekę

Program *Zaadoptuj rzekę* cieszy się dużym zainteresowaniem. To ważne, aby nasze rzeki miały swoich lokalnych opiekunów, którzy o nie dbają i dostrzegają ich piękno, moc i walory: zarówno te przyrodnicze, jak i historyczne oraz społeczne. Otrzymywane co roku od uczestników programu sprawozdania zaskakują nas swoją kreatywnością, współpracą oraz konsekwencją działań. Zachęcamy do udziału w *Zaadoptuj rzekę* wszystkich, którym bliska jest idea czystych i pięknych rzek, zasobnych w gatunki fauny i flory.

Wilga – finalistka konkursu
Rzeka Roku 2014

Obywatele razem z Klubem Gaja adoptują rzeki, jeziora i Bałtyk

Myjąc codziennie ręce wcale nie myślimy o wodzie. Nie myślimy o rzekach, skąd ją czerpiemy ani o jeziorach czy morzu. Nie myślimy, że może jej zabraknąć. Często jej nie szanujemy i nie oszczędzamy. Ale czy robimy coś, by spojrzeć na wodę jak na bezcenny skarb, godny szacunku i opieki? Aby to zmienić, trzeba zaprosić ludzi nad rzeki lub akweny, które znajdują się w okolicy, a także zachęcić do udziału w programie *Zaadoptuj rzekę* Klubu Gaja. Proponuje on społecznościom lokalnym, aby otaczały opieką rzeki, potoki, stawy, jeziora i źródła w swojej okolicy. Warto zachęcić do udziału w odbywających się w ramach programu wydarzeniach, akcjach i konkursach, które mają na celu zmianę świadomości w zakresie myślenia o wodzie. Trzeba postawić na aktywną edukację i rzeczywiste działania dla środowiska naturalnego.

10. edycję programu *Zaadoptuj rzekę* Klubu Gaja w roku 2014 roku objął Honorowym Patronatem Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Bronisław Komorowski. Do tej pory, dzięki progra-

nowi, **zaadoptowano** w Polsce **688 rzek i innych akwenów w 1292 miejscach**. W działania dla rzek włączyło się ponad **172 000 osób**. Co roku inauguracja programu odbywa się **22 marca** podczas **Światowego Dnia Wody**, m.in. w Katowicach, ale też nad wieloma rzekami i akwenami w kraju. W 2014 roku wydarzenia nad rzekami i wokół rzek organizowane były w **150 miejscach** przez szkoły, organizacje, firmy i samorządy.

Także co roku **w lipcu** Klub Gaja zaprasza do udziału w europejskiej **akcji Big Jump**. W Warszawie odbywa się kulminacyjne wielkie wejście do wody – do Wisły, które współorganizuje Miasto Stołeczne Warszawa. W 2014 roku do Wisły weszło ponad 100 osób, a Big Jump 2014 odbył się w ponad 60 miejscach w Polsce! Ponieważ w 2015 roku wchodzi w życie Ramowa Dyrektywa Wodna, co oznacza, że we wszystkich krajach Unii Europejskiej wody powierzchniowe powinny uzyskać dobry stan chemiczny i ekologiczny, Big Jump 2015 będzie szczególnie szeroko zakrojonym wydarzeniem.

Happening – Powrót łososa do
Białej Tarnowskiej

Do wspólnych akcji i działań mobilizuje także **Dzień Ryby** odbywający się **w lipcu** w Stacji Morskiej w Helu, którego zadaniem jest zwrócenie uwagi na degradację ekosystemów rzecznych i morskich, bo przecież jakie mamy rzeki, takie i morza. W 2014 roku po raz pierwszy ogłoszono konkurs dla młodzieży **Polish Junior Water Prize** na naukowo-praktyczną pracę związaną z ochroną i racjonalnym wykorzystaniem zasobów wodnych. W konkursie *Zaadoptuj rzekę* dla placówek oświatowych można było wywalczyć udział w *Błękitnej szkole* nad Bałtykiem, a dla organizacji czy samorządów nagrodą był **Znak Wodny**.

Program *Zaadoptuj rzekę* stale się rozwija i staje się ważny dla coraz to nowych środowisk. W 2014 roku po raz drugi Klub Gaja ogłosił **konkurs Rzeka Roku**. W internetowym plebiscycie mobilizowali się mieszkańcy nadrzecznych miejscowości, walczących o tytuł dla swojej rzeki. W pierwszej edycji zanotowano 41 tysięcy odsłon, w drugiej w 2014 r., 110 tysięcy. O tym, jak nowa akcja łączy ludzi i wyzwala pozytywne emocje, świadczy fakt, że na zwycięską rzekę Rawkę oddało głosy blisko 7,5 tysiąca osób, a gmina liczy niecałe 9 tysięcy mieszkańców. Na Rawkę głosowali nie tylko mieszkańcy Puszczy Mariańskiej, ale też internauci z całej Polski i zza granicy.

Zaadoptować rzekę, to znaczy wziąć za nią odpowiedzialność, pokochać i zostać jej ambasadorem. Adoptowanie możliwe jest na wiele sposobów. Przede wszystkim można i trzeba rzekę poznawać i odwiedzać, odkrywać jej związki z lokalną społecznością i kulturą – i propagować nabytą wiedzę. Można sprzątać systematycznie rzekę i jej brzegi, najlepiej angażując jak największą liczbę osób, organizacji oraz instytucji, a także monitorować czystość jej wód i oznaczać to na interaktywnej mapie Polski przygotowanej przez Klub Gaja i dostępnej na stronie www.zaadoptujrzeka.pl. Warto zastanowić się, jakie zanieczyszczenia są groźne dla naszej rzeki, a może nawet odkryć ich źródła. Także przyjrzeć się roślinom i zwierzętom żyjącym w jej bezpośredniej bliskości oraz otoczyć je ochroną. Można też rozmawiać w lokalnym środowisku o racjonalnym gospodarowaniu wodą, i propagować je, m.in. przez ankiety lub interaktywną animację o oszczędzaniu wody Klubu Gaja. Można, a nawet trzeba, wskazywać na jej piękno, organizując artystyczne konkursy i wystawy. Nawet jeśli wybierzemy tylko część propozycji z tej listy, okaże się, jak wiele to wymaga wysiłku i czasu. Z tego powodu warto pozyskać partnerów dla naszych działań dla rzeki, od jej administratora poczynając na kole wędkarskim i szkole kończąc. Współpracujmy i uczmy się nawzajem, jak używać wody dla wspólnej korzyści.

Rawka – Rzeką Roku 2014

Kochamy rzeki i wybieramy Rzekę Roku

Rzeki, które lubimy, uważamy za ważne dla naszego środowiska, rzeki z własną opowieścią. Pokażmy je światu – zgłoszmy do konkursu Rzeką Roku Klubu Gaja. W ramach konkursu szukamy rzek ważnych dla przyrody, historii czy kultury. Takich, które łączą oraz inspirują ludzi. Konkurs wskazuje, jak zwiększyć zainteresowanie miejscowej społeczności naturalnym środowiskiem wokół rzek i odkrywać ich wartości. W 2. edycji internetowego konkursu na Rzekę Roku 2014 zwyciężyła Rawka w województwie mazowieckim, która tak zauroczyła część głosujących internautów, że oddali na nią 7403 głosy.

W całym konkursie internauci oddali 20 390 ważnych głosów, a na stronie odnotowano ponad 110 000 odsłon.

Wyniki (liczba głosów) konkursu Rzeką Roku 2014: Rawka – 7403, Świder – 6760, Muchawka – 1903, Tanew – 1002, Narew – 806, Słupia – 735, Noteć – 732, Bug – 433, Bobrza – 323, Wisła – 182, Wilga – 111.

W nadesłanych zgłoszeniach odwoływano się do minionych zdarzeń, tradycji i literatury, pięknych krajobrazów czy radości spędzania czasu i wypoczynku nad rzekami. Działania i zaangażowanie ludzi, którzy zgłosili rzeki do konkursu, to konkretna praca na rzecz środowiska naturalnego i promowania wartości lokalnej ojczyzny. *Widać u ludzi tęsknotę do rzek prawie naturalnych, nie sponiewieranych przez hydrotechnikę, wpisanych w dni powszednie i święta ludzi nad nimi mieszkających. Konkurs pokazuje, że nie chcemy uporządkowanych cieków wpuszczonych w kanał* – mówił juror Rzeki Roku 2014 **Marek Szymański**, z magazynu „Wędkarski Świat”.

Spośród 43 nadesłanych zgłoszeń, jury w składzie: dr hab. prof. Zbigniew Wilczek (Uniwersytet Śląski), Tomasz Pikula (fotografik), Marek Szymański („Wędkarski Świat”) oraz Jacek Bożek i Paweł Grzybowski (Klub Gaja), wybrało jedenaście. Plebiscyt trwał cały wrzesień. Rywalizacja między zwolennikami Rawki, Świdra i Muchawki była zacięta.

Zgłaszający Rawkę do konkursu – Hieronim Andrzejewski, dyrektor Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego oraz Stanisław Pytliński Z-ca dyrektora ZPKWŁ

Tytuł Rzeki Roku 2014 zdobyła Rawka

Rzeką Rawka (na odcinku we wsi Bartniki, w gminie Puszcza Mariańska, woj. mazowieckie), zgłoszona przez Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego – Oddział Terenowy Bolimowskiego Parku Krajobrazowego, jest ostoją wielu gatunków roślin i zwierząt. To rzeka o wybitnych walorach rekreacyjnych, turystycznych i edukacyjnych. Rawka wzbudza także zainteresowanie artystów malarzy czy fotografików. Właściciele gospodarstw agroturystycznych nad rzeką założyli stowarzyszenie i zamiast konkurować, wspólnie zabiegają o turystów. Na rzece odbywają się spływy kajakowe, utrudniane czasem przez bobry. Na łąkach nad jej brzegami odbywają się plenerowe lekcje ornitologii, entomologii czy botaniki.

Ogromne zaangażowanie w głosowanie lokalnej społeczności z różnorodnych środowisk przeszło nasze najśmielsze oczekiwania. Konkurs udowodnił, że to właśnie w ludziach, w ich przywiązaniu do rzek i w związanych z nią emocjach, drzemie ogromna siła. Rawka łączy ludzi – jesteśmy z tego dumni – mówiła **Kinga Nowak** z Oddziału Terenowego Bolimowskiego Parku Krajobrazowego.

Podczas internetowego głosowania, co 15 minut sprawdzaliśmy, czy Świder nas nie wyprzedza. Rawka połączyła pracowników i przyjaciół parku, mieszkańców gminy i jej miłośników. Dzięki promocji tysiące osób usłyszało, że mamy piękną i dziką rzekę – podsumował **Hieronim Andrzejewski**, dyrektor Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego.

Świder – II miejsce w konkursie
Rzeka Roku 2014

Laureatki Rzeki Roku 2014

2. miejsce zdobył Świder (odcinek w Otwocku) – rzeka, dzięki której narodził się *świdermajer* – letniskowa architektura. Przyjaciele tej rzeki, którzy zgłosili ją do konkursu – Stowarzyszenie „Chodź nad Świder”, z uporem przywracają rzece i uzdrowisku dawną świetność. Jej walory to bogata fauna i flora, duży wpływ na społeczność lokalną oraz mieszkańców Warszawy, inspirowanie artystów.

3. miejsce: Muchawka (odcinek w Siedlcach), zgłoszona przez Zarząd Koła PKE „Podlasie” w Siedlcach – dzika i magiczna. Jej otoczenie oraz fauna i flora są wdzięcznym obiektem dla fotografów i malarzy. Wzdłuż biegu rzeki jest wiele miejsc zasługujących na wyróżnienie ze względu na historię, literaturę czy wspomnienia. Jej bagniste otoczenie opisał w *Przedwiośniu* Stefan Żeromski.

Pozostałe rzeki finalistki: Rzeką Bobrza (na odcinku od Kobylaków do Wyrowców, gmina Miedziana Góra, woj. świętokrzyskie), zgłoszona przez Zespół Szkół w Ćmińsku z bobrowymi żeremiami. **Rzeką Bug (w Gródku nad Bugiem, woj. mazowieckie)** zgłoszony przez Katarzynę Wojtkowską to rzeka

Pomimo, że nie udało nam się wywalczyć dla Świdra tytułu Rzeka Roku 2014 i tak czujemy się wygrani! Nadal nie możemy uwierzyć w to, ile osób i instytucji zaangażowało się w głosowanie. Te prawie 7 tysięcy osób, które oddało swój głos, pokazuje, że ludziom nadal zależy na Świdrze. Wszyscy udowodniliśmy, że jesteśmy nieobliczalną społecznością lokalną mocno zaangażowaną i zakreconą na punkcie swojego skarbu i dziedzictwa! To bardzo pozytywne i z taką ekipą aż chce się działać – komentuje Paulina Kobza ze Stowarzyszenia „Chodź nad Świder”.

Muchawka – III miejsce
w konkursie Rzeka Roku 2014

naturalna z licznymi starorzeczami oraz meandrującym korytem. **Rzeką Narew (w Pułtusku, woj. mazowieckie)** jest według uczniów Liceum Ogólnokształcącego im. Piotra Skargi w Pułtusku, którzy zgłosili ją do konkursu, dziedzictwem kulturowym kilku pokoleń. **Rzeką Noteć (w Nakle, pomiędzy śluzą Nakło Wschód, a Nakło Zachód, woj. kujawsko-pomorskie)**, zgłoszona przez Starostwo Powiatowe w Nakle, to laureatka plebiscytu „7 nowych cudów Polski” miesięcznika „National Geographic Traveler” w 2013 r. **Rzeką Słupia (na terenie gmin: Ustka, Słupsk, Kobylnica, Dębica Kaszubska, Kołczygłowy, Borzytuchom, Bytów, Czarna Dąbrówka, Parchowo; woj. pomorskie)**, zgłoszona przez Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych w Słupsku, przepływa przez Park Krajobrazowy „Dolina Słupi”. **Rzeką Tanew (w Rebizantach, gmina Susiec, woj. lubelskie)**, zgłoszona przez Magdalenę Drożdż, to jedna z najczystszych rzek Roztocza. **Rzeką Wilga (od źródeł do ujścia, woj. lubelskie i mazowieckie)**, zgłoszona przez Stowarzyszenie Centrum Ochrony Mokradeł, płynie przez piękne, prawie dziewicze tereny. **Rzeką Wisła (w Krakowie, woj. małopolskie)**, zgłoszona przez Wodną Masę Krytyczną (obywatelski Performens), jest duszą Krakowa.

Klub Gaja zaprasza do udziału w **3. edycji konkursu Rzeka Roku**. Więcej informacji na stronie www.zaadoptujrzeke.pl.

Muchawka obok Rawki i Świdra znalazła się na podium. Cieszymy się bardzo i jesteśmy dumni z rzeki, i mieszkańców, którzy nie zawiedli i zagłosowali na swoją rzekę. Dziękujemy wszystkim głosującym i tym, którzy pomagali w zdobywaniu głosów. Chcielibyśmy, aby na wiosnę, kiedy jest najpiękniejsza, zorganizować Siedleckie Dni Muchawki i tym sposobem zachęcić mieszkańców do jej podziwiania. Chcemy przywrócić Muchawkę siedlczanom – mówi Barbara Mileszczyk z Polskiego Klubu Ekologicznego Koło „Podlasie” w Siedlcach.

Big Jump 2014 w Warszawie z udziałem ministra środowiska

Big Jump 2014 w ponad 60 miejscach w Polsce

Big Jump, czyli wejście do wody o tym samym czasie tego samego dnia, jest coroczną manifestacją pojednania ludzi i rzek. W całym kraju **13 lipca 2014 r. o godz. 15.00 w ponad 60 miejscach** do akwenów wchodziły rodziny, znajomi, stowarzyszenia, wędkarze, nurkowie, lokalne władze, harcerze, miłośnicy rzek, a nawet psy i konie. **Big Jump 2014** był rekordowy – razem z Klubem Gaja do wody wskoczyło albo choćby zanurzyło w niej dłonie **1100 Polek i Polaków**, w kraju – od Bałtyku po Beskidy, a także w Niemczech, Anglii, Szwajcarii i we Włoszech. Z roku na rok nad rzekami i zbiornikami wodnymi odbywa się tego dnia coraz więcej akcji obywatelskich. Przyszłość rzek i ich sytuacja stają się dzięki temu publicznym tematem godnym dyskusji i zainteresowania mediów.

W Warszawie nad rzeką Wisłą kilkugodzinne wydarzenie Big Jump 2014 odbyło się w ramach programu *Zaadoptuj rzekę* Klubu Gaja, który jest w Polsce koordynatorem tej europejskiej

inicjatywy. Do Wisły koło Pomnika Saperów weszło ponad 200 osób, w tym Maciej Grabowski – minister środowiska, Michał Olszewski – wiceprezydent Warszawy, Urszula Kontowska – prezes Fundacji PKO Banku Polskiego – partnera strategicznego programu. Wspólne wejście do wody poprzedziły darmowe rejsy łodziami puchówkami oraz gry i zabawy edukacyjne z nagrodami, m.in. Rzeką idealną i Wodne Koło Fortuny oraz Eko Dizajn, czyli odbijanie na tkaninach szablonów łosia, króla polskich rzek. Wydarzenie współorganizowały: Miasto Stołeczne Warszawa, Stołeczne Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Społeczny Komitet Obchodów Roku Wisły 2017 i Grupa Eksplorująca Podwarszawskie Nurkowiska.

Przed 25 laty tylko w 4% polskich rzek płynęła czysta woda, a na 35% ich długości nie nadawała się nawet do celów przemysłowych! Na szczęście to się zmienia. Od 1989 roku Polska przeznaczyła ponad 12 mld na przedsięwzięcia wodno-kanalizacyjne, między innymi na budowę lub modernizację blisko

Big Jump 2015 w Warszawie z udziałem ambasadora Klubu Gaja Bartłomieja Topy

170 oczyszczalni ścieków. Polskie prawodawstwo zmieniło się. Kiedyś uważano, że rzeka jest jak papier – znieśli wszystko, bo przecież wszystko i tak gdzieś w końcu spłynie i samo się oczyści. Boleśnie przekonaliśmy się, że jest inaczej. Takie akcje, jak Big Jump są niezwykle ważne, bo przypominają, że warto inwestować w poprawę jakości środowiska, bo to oznacza nie tylko wzrost odpowiednich wskaźników, ale po prostu zadowolenie obywateli z tego, że znów otacza ich tętniąca życiem natura. Polska odrobiła tę lekcję, nareszcie jakość wody w naszym kraju rośnie. Lekcje odrobione? Środek lata? Wskakujemy do rzeki! – mówił minister środowiska **Maciej Grabowski**, który wraz z córką brał udział w warszawskim wejściu do Wisły.

W tym roku m.in. do Bystrzycy w Lublinie wskoczono z inicjatywy wędkarzy muchowych oraz miłośników przyrody Lubelszczyzny, w Niesobie płynącym przez Kępno zanurzyli się członkowie klubu dyskusyjnego z powiatowej biblioteki, do Białej w Tarnowie weszli przedstawiciele Polskiego Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, a w Gliwicach nad Kłodnicą zamocznono po prostu stopy w miskach z wodą z inicjatywy bywalców Vege Baru „Złoty Osioł”. W rzece Wiśle koło Skoczowa krok do wody zrobiły przedszkolaki z Niepublicznego Przedszkola „U Karolci”.

Lublin – rzeka Bystrzyca

Nakło – rzeka Noteć

W tym samym czasie, Big Jump 2014 odbył się:

Warszawa – nad Wisłą (Klub Gaja, Miasto Stołeczne Warszawa, Stołeczne Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Społeczny Komitet Obchodów Roku Wisły 2017, Grupa Eksplorująca Podwarszawskie Nurkowiska); **Bielsko-Biała – nad rzeką Białą** (Klub Gaja, Gemini Park); **Siedlce – nad rzeką Muchawką** (Polski Klub Ekologiczny „Podlasie”); **Lublin – nad rzeką Bystrzycą** (wędkarze muchowi i miłośnicy przyrody Lubelszczyzny); **Białogard – nad jeziorem Byszyno i rzeką Leśnicą** (Zarząd Rejonowy Ligi Obrony Kraju); **Widzeńsk – nad rzeką Gowenicą** (Towarzystwo Przyjaciół Rzek Iny i Gowienicy, Stepnicka Organizacja Turystyczna – Nie Tylko Dla Orłów); **Otwock – nad rzeką Świder** (Stowarzyszenie „Chodź nad Świder”); **Poznań – nad Wielkim Jeziorem Kierskim** (Stowarzyszenie Pro-Eko-Vitae); **Murów – nad rzeką Budkowiczanką** (Urząd Gminy w Murowie); **Otłoczyn – nad rzeką Tążyną** (Pracownia Orange Otłoczyn); **Władysławowo – nad Morzem Bałtyckim** (Błękitna Szkoła przy Nadmorskim Parku Krajobrazowym/ Nadmorski Zespół Parków Krajobrazowych); **Hel – nad Morzem Bałtyckim** (Stacja Morska Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego); **Korsze – nad rzeką Łyną** (Stowarzyszenie „Dolina Gubra”); **Kępno – nad**

rzeką Niesób (Dyskusyjny Klub Książki przy Powiatowej Bibliotece Publicznej); **Pruszków – nad jeziorem Wydmieńskim** (Chorągiew Stołeczna Związku Harcerstwa Polskiego, Hufiec Pruszków); **Rzyki Parciaki – nad rzeką Wieprzówką** (Stowarzyszenie Inicjatyw na Rzecz Środowiska MONTANUM); **Myślibórz – nad rzeką Myślą i jeziorem Myśliborskim** (Stowarzyszenie „Z biegiem Myśli”; Urząd Miasta i Gminy Myślibórz); **Tarnów – nad rzeką Białą** (Polskie Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”); **Nakło – nad rzeką Noteć** (Starostwo Powiatowe w Nakle nad Notecią); **Murów – nad rzeką Budkowiczanką** (Urząd Gminy w Murowie); **Śrem – nad rzeką Wartą** (Stowarzyszenie Miłośników Rzeki Warty); **Witkowicach – nad rzeką Bzurą** (redakcja Ekspresu Sochaczewskiego i PM); **Sępól – nad rzeką Łyną** (Stowarzyszenie „Dolina Gubra”); **Gliwice – w miskach z wodą nad rzeką Kłodnicą** (Wege Bar „Złoty Osioł”); **Krasnogróda – jezioro Hołny** (Fundacja Pogranicze); **Wrocław, okolice – nad rzeką Dobrą** (Stowarzyszenie Eko-Unia); **Wilkowice – nad rzeką Wilkówką** (wolontariusze Klubu Gaja); **Słońsk, okolice – nad rzeką Wartą** (Towarzystwo Przyjaciół Słońska „Unitis Viribus”); **Myślenice – nad rzeką Rabą** (Stowarzyszenie Ab Ovo); **Skoczów – nad rzeką Wisłą** (Niepubliczne Przedszkole i Żłobek „U Karolci”); **Moryń – nad jeziorem Morzycko** (Towarzystwo

Wszechstronnego Rozwoju „Pomeranus”); **Sierakowów** – nad rzeką **Oszczenicą**; **Bielsko-Biała (Wapienica)** – nad rzeką **Wapienicą**; **Warszawa** – nad stawem w Łazienkach Królewskich; **Michowice** – nad rzeką **Rawką**; **Janowice Wielkie** – nad Hutniczym Potokiem; **Kołobrzeg** – nad Bałtykiem; **Wolsztyn** – nad jeziorem **Brajec**; **Bartniki** – nad **Rawką**; **Suchy Las** – nad jeziorem **Łódzko-Dymaczewskim**; **Rudze** – **Graboszyce** – nad rzeką **Wieprzówką**; **Grodziec Śląski** – w misce pod wierzbą; **Szczyrk** – nad rzeką **Żylicą**; **Lubel** – nad rzeką **Baryczą**; **Dobrzeń Wielki** – kąpielisko **Balaton**; **Orżyny** – nad jeziorem **Kulka**; **Łomża** – nad rzeką **Narew**; **Olsztyn** – nad rzeką **Łyną**; **Gdańsk** – nad **Oliwskim Potokiem**; **Rybno** – staw w **Lewałdzie Wielkim**; **Dolina Ojcowska** – nad potoczkiem **Sąpówka** (dopływ Prądnika w Ojcowskim Parku Narodowym); oraz nad **Jezio-rem Nidzickim**.

Razem z Klubem Gaja wchodziło do wody także poza granicami kraju – nad **rzeką Isar w Alpach** i w korku na A9 nad **rzeką Elbą w Niemczech**, nad **rzeką Ren w Bazylei, w Szwajcarii** oraz nad zbiornikiem **Welsh Harp w Londynie, w Anglii**, nad **rzeką Tagliamento w północno-wschodnich Włoszech**.

Klub Gaja przy współpracy z pomysłodawcą akcji European Rivers Network organizuje w Polsce Big Jump od 2005 r.

Big Jump 2015 będzie specjalny z kilku powodów. Po pierwsze, co pięć lat akcja jest szczególnie szeroko zakrojona. Po drugie, zgodnie z unijnymi dyrektywami, m.in. Ramową Dyrektywą Wodną, do 2015 roku powinniśmy osiągnąć dobry stan czystości wód powierzchniowych i głębinowych. Nie możemy jednak troski o to zostawić tylko rządzącym, o poprawę jakości wód musimy zadbać też sami. Wielki Skok może wykonać każdy, indywidualnie lub grupowo.

Klub Gaja zaprasza do udziału w Big Jump 2015 – 12 lipca 2015 r. o godz. 15.00! Jak wziąć udział w akcji?

- wypełnić i wysłać zgłoszenie – dostępne na www.zaadoptujrzeke.pl
- wybrać się 12 lipca 2015 roku nad wodę – rzekę, strumień, staw lub jezioro i o godz. 15.00 wejść do wody lub zanurzyć w niej stopę, lub dłoń
- zrobić pamiątkowe zdjęcie, przesłać je wraz z opisem na adres: zaadoptujrzeke@klubgaja.pl
- dołączyć do Big Jump na [facebook.com/Klub.Gaja](https://www.facebook.com/Klub.Gaja)
- zachować ostrożność nad wodą!

Na finał Dnia Ryby uczestnicy happeningu rozwijając kule warkoczy weszli do Zatoki Puckiej. W ten sposób warkocze symbolizujące czyste rzeki wpłynęły do Bałtyku.

Rzeki łączą nas z Bałtykiem

Strumyki, rzeki, a także nasze krany mają połączenie z morzem – tego dowiadawali się mieszkańcy, wczasowicze i turyści, którzy **27 lipca 2014 r. uczestniczyli w Helu w Dniu Ryby**. Dzień Ryby jest świętem nie tylko ryb, Bałtyku, ale także polskich rzek, których większość wpływa do Morza Bałtyckiego. Dlatego Klub Gaja zachęca do ich ochrony, poprawy czystości i poszanowania świata zwierząt, i roślin zamieszkujących ich wody oraz brzegi. Wspólnie ze Stacją Morską Instytutu Oceanografii UG prowadził edukację o zasobach wody, rzekach i Bałtyku, rybach, fokach i morswinach, a z artystką Cecylią Malik zapraszał publiczność do korowodu warkoczy – czystych rzek wpływających do Bałtyku.

Zanieczyszczone, zaniedbane akweny to realny problem ekologiczny. Dbając o nie, mamy wpływ na stan środowiska naturalnego. *Los wielu gatunków ryb zależy od wielu żyjących nad rzekami mieszkańców Polski. Na przykład łowione w morzu łososie i trocie – król i królowa Bałtyku – muszą mieć drożne i czyste rzeki, gdzie udają się na tarło. Ochrona wód nie jest łatwa,*

ale przy współpracy i społecznym wsparciu, możliwa – mówił prof. **Krzysztof E. Skóra**, kierownik Stacji Morskiej.

Dzień Ryby w Helu został przygotowany we współpracy ze Stacją Morską Instytutu Oceanografii UG i Miastem Hel. Stoiska edukacyjne odwiedziło ponad 1000 osób, także turystów z Niemiec i Francji. Były gry i zabawy, konkursy edukacyjne, a także działania artystyczne. Warkocze z tkanin wyplatali mieszkańcy, rybacy, wczasowicze, turyści i naukowcy. Brzegiem plaży przeszedł pochód niosący warkocze, błękitną wstęgę tkaniny i ryby powracające do Bałtyku. Imponujący widok sprawiały strugi warkoczy spływających z wieży Muzeum Rybołówstwa.

*Przez rok wyplataliśmy błękitne warkocze w wielu miastach, nad różnymi rzekami. Pierwsze rozwinęliśmy nad górską rzeką Białką, broniąc jej przed dewastacją. Tu rozwinęliśmy 6 kilometrów warkoczy rzeki, która wpłynęła do morza – powiedziała **Cecylia Malik**, artystka i performerka.*

Zaciąg sieci – zajęcia edukacyjne w Błękitnej Szkole w Helu

Nagrodzeni uczniowie w Błękitnej Szkole w Helu

W dniach **7–10 września 2014** roku **laureaci konkursu Zaadoptuj rzekę 2014** dla placówek oświatowych pojechali do Helu na warsztaty edukacyjne – **Błękitną Szkołę**. Uczestniczyło w nich 45 osób z 3 placówek oświatowych: I Liceum Ogólnokształcącego Collegium Gostomianum z Sandomierza, Zespołu Szkół nr 2 z Myszkowa, Zespołu Szkół im. Stanisława Reymonta w Częstochowie. Uczniowie pojechali nad Bałtyk w nagrodę za świetne pomysły dotyczące tego, jak dbać o rzeki w swoich miejscowościach. Na miejscu nauczyli się, że na wodę w kranie, górską rzeczkę i morświny w oceanarium trzeba patrzeć jak na całość. Podczas warsztatów uczestniczyli m.in. w prezentacji na temat fok bałtyckich, morświnów, ryb i ptaków Morza Bałtyckiego, byli z wizytą w fokarium, a podczas rejsu statkiem uczestniczyli w badaniach zasolenia i temperatury wody oraz kierunków i siły wiatru. Poznali też działania Klubu Gaja. Po powrocie uczniowie podkreślali, że dzięki wyjazdowi zrozumieli, że dbając o lokalne rzeki, dbają również o Bałtyk oraz jego faunę i florę.

Zajęcia prowadzone były w Stacji Morskiej Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego, która jest partnerem merytorycznym programu edukacji ekologicznej Klubu Gaja – *Zaadoptuj rzekę*. Wyjazd zorganizowano dzięki wsparciu partnera strategicznego programu Fundacji PKO Banku Polskiego.

Zespół Szkół w Częstochowie

Odbijanie łososi – zajęcia edukacyjno-artystyczne Klubu Gaja w Helu

Nagrodzeni w konkursie *Zaadoptuj rzekę 2014*

W kategorii I – Uczniowie z I Liceum Ogólnokształcącego Collegium Gostomianum z Sandomierza, którego uczniowie zaadoptowali rzekę Wisłokę, zostali nagrodzeni za najciekawsze działania w zakresie oszczędzania wody. Nadesłana praca w ciekawy sposób opisuje projekt zmniejszenia zużycia wody w przeciętnym gospodarstwie domowym. Interesujący wstęp skłania czytelnika do rozważań, natomiast rozwinięcie wyczerpująco opisuje sposoby oszczędzania wody na co dzień. Praca przedstawia projekt, który – mamy nadzieję – zostanie wykorzystany w sposób praktyczny.

W kategorii II - współpraca i zaangażowanie największej ilości uczestników i podmiotów – zwyciężył **Zespół Szkół nr 2 z Myszkowa**. Uczniowie zaadoptowali rzekę Wartę w granicach miasta. Ponadto prowadzone były konkursy, warsztaty, spotkania, happening oraz wykonano pamiątkowe graffiti. Szkoła zaangażowała w swe działania wszystkich uczniów, liczne firmy, placówki oraz instytucje publiczne z Myszkowa i okolic.

W kategorii III – najciekawsze przeprowadzenie działań – nagrodzony został **Zespół Szkół im. Stanisława Reymonta**

w Częstochowie. Uczniowie zaadoptowali rzekę Stradomię, przeprowadzili wiele ciekawych inicjatyw, poczynając od tematycznych gazetek ściennych, ankiety dotyczącej świadomości zużywania wody, plakatów informacyjnych, poprzez słownik trudnych wyrazów związanych z wodą, naklejki przypominające o oszczędzaniu wody, aż po wystawę zdjęć, klub filmowy oraz wycieczki. Tematyka wodna omawiana była na różnych przedmiotach, m.in. matematyce, religii czy wiedzy o kulturze. Wszystkie inicjatywy złożyły się na całoroczną edukację.

Zespół Szkół nr 2 z Myszkowa

Znak Wodny nad rzeką Parsętą

Znaki Wodne nad 5 rzekami i jeziorem

Znaki Wodne w latach 2013–2014 zamontowano nad 5 rzekami – **Łebą, Parsętą, Białą Przemszą, Kłodnicą, Białą Tarnowską i Jeziorem Kierskim**. To nagroda programu *Zaadoptuj rzekę* dla organizacji, samorządów, firm, które podejmują działania dla rzek przy szerokiej współpracy, przeznaczone dla dużej grupy odbiorców, a przede wszystkim, interesujące i mobilizujące do rzeczywistych działań dla dobra rzek. Znaki Wodne informują, nie tylko o odległości z miejsca „zaadoptowanego” do źródeł i ujścia do Bałtyku, ale też pokazują, jak ważny jest miejscowy akwen dla lokalnej społeczności.

Pierwsze trzy z nich postawiono jako nagrody za udział w konkursie *Zaadoptuj rzekę 2013*. Laureatami zostali:

Porozumienie dla Parsęty (woj. zachodniopomorskie) otrzymało nagrodę za najciekawsze przeprowadzenie działań dla rzeki. Znak Wodny odsłonięto podczas akcji Wielkiego Sprzą-

tania Parsęty, w której uczestniczyło 600 osób. Na sprzątanie Parsęty przybyli mieszkańcy okolicznych wiosek, uczniowie szkół, wędkarze, mieszkańcy Gościna i Kołobrzegu oraz prezydent Kołobrzegu. Sprzątano brzegi i okolicę na odcinku kilku kilometrów. Zebrano przyczepę śmieci. Jednak coroczna akcja i edukacja przynosi efekty. Każdego roku śmieci jest mniej. *Już po raz dziewiąty wraz ze społecznością lokalną dbamy o naszą rzekę. Najbardziej cieszy mnie, że zbieramy coraz mniej śmieci, a na imprezę bez względu na pogodę przychodzi coraz więcej ludzi* – mówił **Jan Wolejszo**, prezes firmy Troton, lidera Porozumienia dla Parsęty, które nagrodzono za najciekawsze przeprowadzenie działań. Organizacja ta jest modelem przykładowym tego, jak efektywnie rozbudzać społeczne zainteresowanie rzekami.

Towarzystwo Przyjaciół Rzeki Łeby w Łęborku (woj. pomorskie) doceniono za współpracę oraz zaangażowanie największej ilości uczestników i podmiotów. *Towarzystwo zajmu-*

Znak Wodny nad rzeką Kłodnicą

je się głównie poprawą drożności rzek. Naszym sukcesem są tarliska przy mostach w Łęborku, umożliwiające mieszkańcom obserwowanie misterium tarła tych ryb. Współpraca pomaga nam w walce z klusownictwem – wyjaśniał **Marian Ślęzak**, współzałożyciel i prezes honorowy Towarzystwa Przyjaciół Rzeki Łeby. Odsłonięcie Znak uświetnili burmistrz Łęborka oraz uczniowie ze Społecznej Językowej Szkoły Podstawowej LTO w Łęborku, którzy przygotowali dla uczestników happening o wodzie.

Stowarzyszenie Przyjaciół Białej Przemszy w Sławkowie (woj. śląskie) dba o rzekę monitorując na bieżąco stan wody i linii brzegowej. Członkowie stowarzyszenia inwentaryzują źródła zanieczyszczeń, a uzyskane dane przekazują jednostkom samorządowym. Instalują także tablice informacyjno-edukacyjne, stworzyli ścieżkę przyrodniczą. Budują tarliska oraz inwentaryzują gniazda tarłowe ryb. Organizują zawody wędkarskie, które polegają na złowieniu ryby, a po zmierzeniu i zważeniu jej, wypuszcza się ją na wolność. Powołali Społeczną Straż Rybacką, która patroluje rzekę i w razie potrzeby podejmuje działania prewencyjne. Poprzez swoje liczne działania stowarzyszenie dociera do ogromnej liczby odbiorców.

Sprzątanie Kłodnicy

Piknik nad Kłodnicą

Polskie Towarzystwo
Gimnastyczne „Sokół”
z Tarnowa

Znak Wodny nad Jeziorem Kierskim

W konkursie *Zaadoptuj rzekę 2014* Znaki Wodne, przyznane dbającym o nie podmiotom, ozdobiły brzegi dwóch rzek i jeziora. Laureatami zostali:

Stowarzyszenie Pro-Eko-Vitae z Poznania, które zaadoptowało Jezioro Kierskie (woj. wielkopolskie). Stowarzyszenie stara się o poprawę czystości wody w jeziorze. Na obchody Światowego Dnia Wody zaprosiło nie tylko dzieci i młodzież z okolicznych szkół, ale również Zarząd i Radę Osiedla Kiekrz, mieszkańców osiedla oraz przedstawiciela Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Miasta w Poznaniu. Impreza odbyła się nad zaadoptowanym przez stowarzyszenie Jeziorem Kierskim. Uroczystemu odsłonięciu Znak Wodnego towarzyszyła debata wodna, która – nieoczekiwanie dla organizatorów – rozpoczęła się już nad Jeziorem Kierskim i szczęśliwie kontynuowana była w sali biologicznej Gimnazjum nr 67 im. Ks. Prof. Józefa Tischnera.

Miłym dla nas zdarzeniem było otrzymanie nagrody w postaci Znak Wodnego, który 12 października 2014 r. umieszczony został na brzegu Jeziora Kierskiego na terenie jednej z najstarszych przystani, Żeglarskiego Ludowego Klubu Sportowego. To wyróżnienie traktujemy jako docenienie naszych skromnych starań, ale

i zobowiązanie do dalszego skutecznego i aktywnego działania. Cieszy nas, że zyskailiśmy kolejnych sojuszników, w czasie uroczystości byli bowiem z nami żeglarze, komandor ŻŁKS, były rektor Akademii Rolniczej, przewodniczący Rady Miasta Poznania, prezes Polskiego Klubu Ekologicznego i coraz liczniejsi nasi sąsiedzi – podsumowuje Urszula Filimon-Kucharska w imieniu Stowarzyszenia Pro-Eko-Vitae. Im więcej uczestników i partnerów, tym lepsze efekty w utrzymywaniu czystości rzek i innych akwenów.

Polskie Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” z Tarnowa zaadoptowało Białą Tarnowską (woj. małopolskie). Podczas zorganizowanej przez nich imprezy edukacyjnej, nie zabrakło pogadanki na temat ochrony rzeki Białej Tarnowskiej oraz innych atrakcji. Na szczególną uwagę zasługiwały jednak zawody sportowe polegające na przebiegnięciu dystansu 1 km ze szklanką wody w ręce, tak aby jak najmniej wody się wylało.

Borys Pronobis wspólnie ze Spółdzielnią Mieszkaniową „Górnik” z Katowic opiekują się rzeką Kłodnicą (woj. śląskie) zostali nagrodzeni za zaangażowanie mieszkańców Ligoty w akcję „Czysta Kłodnica”. W sprzątaniu brzegu rzeki oraz na-

stępującym po nim Pikniku Rodzinnym licznie wzięli udział okoliczni mieszkańcy, akcję wspierali Urząd Miasta Katowice oraz lokalni przedsiębiorcy. *Znak Wodny to dla nas duże wyróżnienie. Za nami pierwszy etap akcji „Czysta Kłodnica”, czyli planowanie zagospodarowania przestrzeni nad rzeką – mówił Borys Pronobis z Katowic. W dotychczasowych czterech wiosennych akcjach wzięło w sumie udział około 300 osób. Wysprzątno odcinek rzeki i jej dorzecza na długości około 1300 metrów, wywieziono siedem dużych kontenerów śmieci. W przyszłości wzdłuż Kłodnicy ma powstać ciąg spacerowo-rekreacyjny. Znak Wodny, przyznano za współpracę oraz zaangażowanie największej ilości uczestników i podmiotów.*

Pamiątkowe tablice informacyjne – Znaki Wodne – sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Poznań – Stowarzyszenie Pro-Eko-Vita

Znak Wodny nad rzeką Łęba

Księżniczka Viktoria i nagrodzone poznanianki

Junior Water Prize – młode myślenie o wodzie

Międzynarodowy finał konkursu **Stockholm Junior Water Prize** odbył się na przełomie sierpnia i września 2014 r. w Sztokholmie podczas Światowego Tygodnia Wody. Organizatorem krajowego etapu – Polish Junior Water Prize – był Klub Gaja. Wśród reprezentacji 30 krajów do Szwecji pojechały **zwycięzynie z Polski: Dorota Szymała, Zuzanna Konieczna i Beata Urbanek z II Liceum Ogólnokształcącego im. Generałowej Zamoyskiej i Heleny Modrzejewskiej w Poznaniu.**

Poznanianki pracą konkursową *Analiza preferencji młodzieży oraz badania laboratoryjne polskiej wody butelkowanej, ze szczególnym uwzględnieniem właściwości butelki* obaliły mit, że woda nie nadaje się do spożycia dzień po otwarciu butelki. Dowiedły, że umiejętnie przechowywana, długo zachowuje świeżość. *Pijąc wodę z butelki, nigdy nie osuszamy jej do końca. Jeśli wziąć pod uwagę niedopitą wodę z butelek wszystkich licealistów na świecie – liczby są przerażające. Zaproponowałyśmy rozwiązanie:*

przelewanie wody do butelek wielokrotnego użytku, zrobionych z PP – mówi Beata Urbanek. Zwycięska praca jest innowacyjna, poparta statystykami i badaniami, które mogą zostać wykorzystane przez innych – w Polsce i za granicą.

Nagrody w sztokholmskim Grand Hotelu wręczyła szwedzka następczyni tronu księżniczka Victoria. Zwycięzcą Stockholm Junior Water Prize 2014 została drużyna z Kanady, zaś Nagrodę Księżniczki – 15 tysięcy dolarów – otrzymała reprezentacja Tajlandii.

W krajowym etapie konkursu 2. miejsce zajął zespół z Akademii Młodych Biologów „Lykeion”, Pracowni Biologii i Centrum Edukacji Ekologicznej z Pałacu Młodzieży w Katowicach, 3. miejsce zespół z Gimnazjum nr 2 w Nisku. Przyznano dwa wyróżnienia dla młodzieży z I Akademickiego Liceum Ogólnokształcącego w Gdyni oraz z I Liceum Ogólnokształcącego Collegium Gostomianum w Sandomierzu.

Młodzież wypłata warkoczów przed CINIbA w Katowicach

Światowy Dzień Wody, czyli jak zaczynaliśmy adopcję rzek

W **Światowy Dzień Wody w Katowicach** Klub Gaja zainaugurował 10. edycję programu *Zaadoptuj rzekę*. Obchodzono go pod znakiem kilometrów kolorowych warkoczów z kawałków tkanin, symbolizujących czystą rzekę. Wodospad warkoczów spłynął do rzeki Rawy w centrum miasta.

Obchody rozpoczęły się wodną grą miejską, a zakończyły happeningiem. Nagrodę główną w grze miejskiej – godzinny rejs łódką UŚ-ką po zbiorniku w Goczałkowicach, połączonego z badaniem stanu wody oraz liczeniem ryb, wygrał zespół z Gimnazjum nr 16 w Sosnowcu. Młodzież uczestnicząca w happeningu rozwijała kule zaplecionych warkoczów, tworząc strugi wody, od wodospadu z warkoczów zrzucanych z dachu budynku CINIbA do rzeki Rawy. Część uczestników położyła się wśród rozwiniętych warkoczów, by „pływać” w tej rzece. Skandowano hasło: „czysta Rawa”. W akcji wykorzystano warkoczki artystki Cecylii Malik i jej pomysł wspólnego ich pleceni w intencji żyjących, czystych rzek. Obchody Światowego

Dnia Wody zorganizowano we współpracy z Urzędem Miasta Katowice, Uniwersytetem Śląskim w Katowicach, Centrum Informacji Naukowej i Biblioteką Akademicką. W wydarzeniu wzięło udział około 200 osób.

Kule warkoczów rozwijane w stronę Rawy

Bug – finalista konkursu
Rzeka Roku 2014

Dobre praktyki, czyli wyróżnione działania dla rzek

Sprawozdania przesyłane do Klubu Gaja przez uczestników programu *Zaadoptuj rzekę* – od przedszkolaków, poprzez młodzież ze szkół, aż po dorosłych ludzi ze stowarzyszeń, instytucji czy firm – pokazują, jak z zaangażowaniem i kreatywnością podejmują się opieki nad rzekami w swojej okolicy. Działania na rzecz poprawy stanu czystości brzegów i wód, oszczędzania wody oraz umiejętność nawiązywania współpracy i angażowania innych ludzi, grup społecznych czy instytucji jest nagradzana w konkursie *Zaadoptuj rzekę*.

Adopcja rzeki, stawu, jeziora czy innego akwenu przez różnorodne grupy społeczne, wiekowe czy zawodowe, jest dobrym impulsem do przeprowadzenia wspólnych działań. Na kolejnych stronach raportu przedstawiamy wyróżnione działania dla rzek, które mogą zainspirować do aktywności i poznania kulturowej, przyrodniczej i ekologicznej wartości rzek w najbliższej okolicy.

Grupa Eksplorująca Podwarszawskie Nurkowiska to ekipa pływaczek z Warszawy i okolic, która upodobała sobie nurkowanie w mazowieckich zbiornikach wodnych. Grupa zaadoptowała położone zaledwie 20 kilometrów od Pałacu Kultury zielonkowskie glinianki. Akweny te powstały od XIX wieku na skutek wydobycia surowca dla okolicznych cegielni. Działania rozpoczęto od oceny stanu czystości i sprzątnięcia Glinianki Zielonka. Podczas nurkowań każdorazowo wynoszono na brzeg śmieci zalegające na dnie zbiornika. Nurkowie propagowali walory nurkowe i przyrodnicze akwenu, m.in. w Muzeum Nurkowania podczas Nocy Muzeów 2014 i podczas Nurgresu, czyli Kongresu Nurkowego. Wysoka świadomość ekologiczna wśród pływaczek oraz chęć współdziałania zaowocowała współpracą z Urzędem Miasta Zielonka, Kołem PZW Zielonka i Ząbki, Muzeum Nurkowania w Warszawie, Targami Nurkowymi „Podwodna Przygoda”, CoconutPR i Centrum Sportów Ekstremalnych MartJack.

W Światowym Dniu Wody organizowanym przez **Politechnikę Koszalińską** oraz Urząd Miejski w Koszalinie i Fundację Nauka dla Środowiska wzięli udział studenci kierunku Ochrony Środowiska, uczniowie Szkoły Podstawowej nr 6 w Koszalinie oraz najmłodszy mieszkańcy miasta. Zaadoptowano rzekę Dzierżęcinkę. Podczas wydarzenia odbyły się pokazy organizmów bentosowych oraz fito- i zooplanktonu występującego w rzece. Dzieci mogły obejrzeć złowione wcześniej organizmy pod binokulem i mikroskopem. Przy pomostach na rzece dokonywano pomiarów wybranych parametrów fizykochemicznych wody za pomocą sondy wieloparametrowej. Wydarzenie zakończyło się uroczystym podpisaniem aktu adopcyjnego rzeki Dzierżęcinki przez studentów Ochrony Środowiska, prezydenta Miasta Koszalina oraz rektora Politechniki Koszalińskiej.

Uczniowie z **Gimnazjum nr 1 im. Jana Pawła II w Polkowicach** podjęli działania promujące temat oszczędzania wody na różnych przedmiotach. Pod opieką nauczycieli chemii realizowali projekt przedmiotowy. Na zajęciach z informatyki projektowali ulotki, zachęcające do oszczędzania wody. Najciekawsze prace zostały wyeksponowane obok sali biologicznej. W ramach lekcji biologii wykonali plakaty doty-

Grupa Eksplorująca Podwarszawskie Nurkowiska

Przedszkole nr 1 w Mielniku

czące racjonalnego gospodarowania wodą i ochrony jej zasobów. W okolicach Guzickiego Potoku, strumienia zaadoptowanego przez szkołę, przeprowadzono zajęcia terenowe z geografii z wykorzystaniem metody WebQuest i wyprawy odkrywców. W czasie wędrówki uczniowie obserwowali rodzaje skał, gatunki drzew i pracę rzeki: procesy erozji i akumulacji, powstawanie meandrów i starorzeczy. Klasa przyrodnicza pobrała wodę do wykonania analizy w szkolnym laboratorium.

Do **Ekologicznego Przedszkola Publicznego nr 21 w Ostrowcu Świętokrzyskim** z okazji Światowego Dnia Wody zaproszono przedstawiciela Miejskich Wodociągów w Ostrowcu Świętokrzyskim, by opowiedział dzieciom, skąd bierze się woda w wodociągach. Przedszkolaki szukały w budynku wodomierzy i sprawdzały dzienne zużycie wody w przedszkolu. Dzieci „zaprojektowały” i umieściły przy kranach ekologiczne znaki przypominające o oszczędzaniu wody w placówce. Przekonały się, że woda jest dziedzictwem, które musi być chronione i oszczędzane. Aby to udowodnić, postanowiły otoczyć opieką pobliską Strugę Denkowską. Wspólnie z rodzicami poznawały biocenozę rzeki, sprzątały brzegi i monitorowały stan jej czystości. Dziecięce badania wskazały, że

woda jest zanieczyszczona, więc przedszkolaki zbudowały filtr wodny, by ją oczyścić.

Przedszkole Miejskie w Mieroszowie od czterech lat opiekuje się Ścinawką i Czarciem Potokiem. W Światowy Dzień Wody ubrane na niebiesko dzieci wzięły udział w zajęciach dotyczących znaczenia wody i jej oszczędzania. Podczas wycieczek nad rzeki nie tylko obserwowały życie toczące się w wodach i na ich brzegach, ale posprzątały także nabrzeże Ścinawki i Czarciogo Potoku. Pobraną próbkę wody z potoku badały pod mikroskopem. Po obserwacjach wysnuły wniosek, że woda w strumieniu jest wolna od zanieczyszczeń. Dzięki działaniom podejmowanym w przedszkolu, rodzice zaczęli przywiązywać większą wagę do dbania o swoje najbliższe otoczenie. Z uwagą śledzili wiadomości pojawiające się na stronie internetowej, wspomagali dzieci w sprzątaniu dostarczając im rękawiczki i worki.

Uczniowie z **Zespołu Szkół w Grzmiącej** wybrali się na wyprawę odkrywczą w kierunku źródeł rzeki, którą zaadoptowali, czyli Perznicy. W trakcie wyprawy poznawali gatunki flory i fauny żyjącej nad rzeką, wykonali proste badania jakości wody – sprawdzając jej przejrzystość, temperaturę, pH. Zdjęcia z wyprawy oraz informacje o programie zostały za-

Zespół Szkół nr 2 w Nowym Dworze Gdańskim

mieszczone na stronie internetowej szkoły, a także ujęte w prezentacji promującej placówkę w środowisku lokalnym. Napisano relację z działań do „Głosu Koszalińskiego”. Uczniowie skierowali również pismo do wójta Gminy Grzmiąca z prośbą o ustawienie tablicy informacyjnej z nazwą rzeki, przy drodze, przy moście, aby mieszkańcy a przede wszystkim turyści i ludzie przejeżdżający przez miejscowość mogli jej nazwę poznać.

Rzeka Zagożdżonka, perełka Puszczy Kozienickiej, stała się motywem działań promujących ochronę wód i potrzebę ich racjonalnego wykorzystania w **Publicznej Szkole Podstawowej nr 1 w Pionkach**. Z okazji Światowego Dnia Wody na terenie szkoły utworzono symboliczną „Kolejkę po wodę”, która miała uzmysłowić dzieciom problem niedoboru wody na świecie i w Polsce. Adopcję Zagożdżonki rozpoczęto od wycieczki rowerowej do jej źródeł, poznania legendy oraz opowieści z dalekiej przeszłości. Uczniowie wykonali liczne zdjęcia, które wykorzystano do urządzenia wystawy w szkole. Zbadali także jakość wody. Wyniki okazały się zaskakująco dobre. Rzeka Zagożdżonka ma I klasę czystości wody. Takie wyniki stały się dla uczniów motywacją do dalszych działań. W maju dokonano uroczystej adopcji rzeki.

Politechnika Koszalińska

Zespół Szkół nr 2 z Myszkowa

Zespół Szkół Publicznych w Wojślawicach Kolonii

Po raz piąty, do programu *Zaadoptuj rzekę* włączyło się **Przedszkole nr 28 im. Małych Astronomów w Poznaniu**. Dzieci i rodzice przedszkolaków otoczyli opieką rzekę Wartę, która przepływa przez Poznań. W każdej grupie wiekowej odbyły się zajęcia tematyczne o znaczeniu rzek dla ludzi i zwierząt, zajęcia o zanieczyszczeniu wody i jej oszczędzaniu. Dzieci złożyły również życzenia rzece, ułożyły bajkę pt. „Czysta rzeka” i wzięły udział w akcji „Kolejka po wodę”, podczas której mogły napić się wody ze specjalnego urządzenia. Zaprosiły panią dyrektora przedszkola, aby również stanęła w kolejce po wodę.

Dzieci z **Przedszkola nr 28 im. Janoscha w Zabrze** zaopiekowały się rzeką Bytomką. Adopcję rozpoczęły od wspólnego spaceru nad rzekę. Obserwowały i fotografowały przybrzeżną florę i faunę, rozmawiały na temat występujących gatunków roślin i zwierząt. Pobrały próbki wody i przeprowadziły badanie jej ogólnych właściwości. Kolejnym działaniem było opowiedzenie przedszkolakom o historii Bytomki, jej źródle, roli, jaką pełniła w przeszłości i obecnie. Dzieci i rodzice wzięli udział w konkursie na transparent na uroczystość Adopcji Rzeki. Z transparentami przedszkolaki udały się nad rzekę. Podczas aktu adopcji, na moście nad Bytomką, złożyły obietnicę dbania o rzekę i ekologicznego zachowania.

W Światowym Dniu Wody dzieci z **Przedszkola nr 21 w Koszalinie** przyszły ubrane na niebiesko, stanęły w „Kolejce po wodę” i brały udział w ciekawych zabawach związanych z wodą. Do zajęć wykorzystano literaturę m.in.: „Wielkie przygody małej kropelki wody” autorstwa Elżbiety Zubrzyckiej. Książka śledzi losy kropelki, która przeżywa moc mrozących krew w żyłach i wstrząsających przygód. Pomiędzy wierszami dziecko dowiaduje się, że woda jest najważniejsza na świecie, i zdobywa mnóstwo informacji na jej temat. Uczestnicząc w zabawie „Gdzie jest woda w naszej sali?” wspólnie szukały wody oraz rozmawiały o konieczności jej oszczędzania. Wybrały się także nad rzekę i posprzątały brzegi Dzierżęcinki

Przedszkole nr 2 w Bystrzycy Kłodzkiej opiekuje się Nysą Kłodzką. Przedszkolaki wykonały wiele doświadczeń z wodą. Podczas zajęć oswajały się z wodą, poznawały wodę o różnej temperaturze, jej zapach i smak, dowiedziały się też, że lód to także woda. Na bieżąco uczęszczały do Biblioteki Publicznej, aby gromadzić informacje o nadrzecznej faunie i florie. Oglądały ciekawe bajeczki i książeczki o wodzie, roślinach i zwierzętach znad rzeki. Uczestniczyły w warsztatach plastycznych „Kolorowe rybki” ze Środowiskowym Domem Sa-

Zespół Szkół Ekonomiczno-Usługowych w Rybniku

mopomocy Przysań. Rodzice przedszkolaków podziwiali wystawy fotograficzne „Nysa Kłodzka w czasie powodzi w 1997” i „Nysa Kłodzka dziś”. Program zakończono w bibliotece spotkaniem z radnymi oraz montażem słowno-muzycznym pt. „Wiosna tuż, tuż”, przybliżając gościom treści ekologiczne, które przedszkole wciela w życie.

W Światowy Dzień Wody w **Przedszkolu Nr 1 w Miastku** zorganizowano zajęcia na temat rzeki, która przepływa przez miejscowość. Dzieci pracowały nad wykonaniem ryb zamieszkujących rzekę. Prace posłużyły do inscenizacji związanej z życiem ryb w rzekach. Na podstawie plansz ze zdjęciami ryb uczyły się rozpoznawać i nazywać te zamieszkujące rzekę w ich mieście. Zwieńczeniem akcji był wspólny przemarsz przez centrum miasta. Dzieci na czapkach miały umieszczone sylwetki ryb i niosły krople wody z ekologicznymi hasłami. Potem udały się nad rzekę. Dzięki akcji dzieci dowiedziały się, że rzeka nazywa się Studnica. Na tablicach, na korytarzu przedszkola zamieszczono wykonaną przez dzieci rzekę i pływające w niej ryby, co wzbudziło zainteresowanie rodziców.

Miejskie Przedszkole nr 67 z Oddziałami Integracyjnymi w Katowicach zaopiekowało się rzeką Rawą. Podczas space-

rów dzieci obserwowały nurt rzeki, jej czystość oraz ptactwo obecne na jej brzegach. W trakcie obchodów Światowego Dnia Wody obejrzały krótkie filmy, m.in. „Żywioty – woda” i animację „Rzeka idealna” Klubu Gaja. Wychowankowie wzięli również udział w zabawach muzyczno-ruchowych. Podczas happeningu – wspólnego marszu nad brzegami rzeki, wychowankowie dzielili się zdobytymi informacjami na temat znaczenia rzek w życiu człowieka. Wlali do rzeki butelkę czystej wody jako symbol swego wkładu w akcję oczyszczania rzeki Rawy. Postanowiono zwracać uwagę na oszczędne korzystanie z wody zarówno w przedszkolu, jak i w środowisku domowym. Patrole ekologiczne i obserwacja rzeki Rawy stały się stałym elementem spacerów wszystkich grup – przedszkolu.

„Zaopiekuj się Wartą, bo warto!” – z takim hasłem na ustach dzieci z **Przedszkola Miejskiego nr 22 w Gorzowie Wielkopolskim** przemaszzerowały po bulwarze nadwarciańskim, by propagować ekologiczne zachowania wobec rzeki. Mali ekolodzy nad brzegiem Warty wysłuchali opowieści o rzece, która zawsze powinna być piękna i stwarzać miejsce wypoczynku mieszkańcom. Przysięgli rzece, że będą o nią dbali, by była czysta i żyło w niej dużo ryb. Próbkę wody

zabrano do sali przedszkolnej, gdzie porównano ją z pobraną próbką z Jeziora Nierzym położonego niedaleko Gorzowa. Podczas zajęć kółka ekologicznego dzieci dowiedziały się, że aby dbać o rzekę, należy zacząć od dbania o wodę dookoła nas. Przedszkolaki poznały także zasady oczyszczania wód.

Dzieci z **Miejskiego Przedszkola Integracyjnego nr 27 w Gorzowie Wielkopolskim** zaadoptowały Wartę, nad którą wspólnie z rodzicami spędzają wolny czas. W holu przedszkola przygotowana została gazetka informacyjna dla dzieci, rodziców i pracowników przedszkola, pod hasłem „Woda źródłem życia”. W Światowym Dniu Wody każde dziecko zaniósł do domu ulotkę informacyjną o oszczędzaniu wody w gospodarstwie domowym. By dowiedzieć się więcej o rzece, dzieci gromadziły literaturę, ilustracje, zdjęcia na temat rzeki, roślinności oraz gatunków ryb ją zamieszkujących. Wybrały się także na wycieczkę nad Wartę by posprzątać jej brzegi i pobrać próbki wody. Samodzielnie zbudowały filtr wodny, by sprawdzić jej czystość. Podczas eksperymentów z wodą najciekawsze było pytanie, dlaczego ze szklanki wypełnionej wodą i przykrytą kartką, po odwróceniu do góry dnem woda nie wylewała się.

Miejskie Przedszkole nr 13 w Płocku znajduje się w dzielnicy Radziwie położonej na lewym brzegu Wisły, dlatego postanowiono otoczyć opieką właśnie tę rzekę. Podczas spacerów nad rzekę dzieci obserwowały faunę i florę oraz w miarę potrzeb sprzątały jej brzegi. Kolejnym działaniem było znajdowanie miejsc w przedszkolu, w których znajduje się woda i oznaczanie ich kartonikami z motywem kropli oraz zastanawianie się, jak możemy oszczędzać wodę. Powołano funkcję „Strażnika ciekących kranów” pełnioną przez każde dziecko w domu i przedszkolu. Zorganizowano także happening „Kolejka po wodę” i kącik eksperymentów z wodą. Dzieci sprawdzały, co pływa, a co tonie. Poznały smak i zapach wody po dodaniu różnych substancji np. soli, cukru, kwasu cytrynowego oraz obserwowały zachowanie przedmiotów w wodzie, w odniesieniu do zanieczyszczania rzek czy jezior.

W **Przedszkolu Niepublicznym „Iskierka” w Krakowie** dzieci uczestniczyły w warsztatach, zabawach ruchowych i różnego rodzaju łamigłówkach, i rebusach dotyczących wody. Podczas świętowania Światowego Dnia Wody zorganizowano happening, podczas którego dzieci rozdawały przechodniom ulotki zachęcające do oszczędzania i szanowania wody. Następnym bardzo ważnym działaniem była wyprawa nad rze-

kę Rudawę, którą przedszkole postanowiło zaadoptować. Pobrano próbki wody, które poddano profesjonalnemu sposobowi filtrowania podczas warsztatów zorganizowanych przez Główne Laboratorium Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji S.A. w Krakowie. W laboratorium obserwowano przez mikroskop bakterie, które występują w zanieczyszczonej wodzie.

Zespół młodych ludzi z **Akademii Młodych Biologów „Lykeion” Pałac Młodzieży w Katowicach**, z Pracowni Biologii i Centrum Edukacji Ekologicznej przeprowadził ankietę wśród mieszkańców Knuruwa. Celem było sprawdzenie świadomości społecznej związanej z wiedzą na temat oszczędzania wody. Analizując wyniki ankiety, młodzież doszła do wniosku, że badani nie mają wystarczającej wiedzy o wodzie. Młodzi ludzie postanowili samodzielnie przygotować materiały edukacyjne, w szczególności dla dzieci, które uczą się przez zabawę. Opracowali grę planszową, w której bohaterami jest rodzina Krabów ucząca się oszczędzać i szanować wodę. Przygotowali broszurę, memory i zestaw krzyżówek.

Szkoła Podstawowa nr 9 im. Marii Skłodowskiej-Curie w Inowrocławiu z okazji Światowego Dnia Wody przystąpiła do programu „Zaadoptuj rzekę” **Szkołę Pod-**

stawowa im. Janusza Korczaka w Biedaszkach wzięła konkursy plastyczne „Historia kropelki wody”. O losach kropli wody, jej znaczeniu dla człowieka, przepływie wody w mieście, uczniowie opowiadali pędzlem i kredkami. Zanim przystąpili do konkursu, musieli się dowiedzieć, skąd się bierze woda w kranach, do czego jest wykorzystywana i co się dzieje z nią dalej, gdy zostanie zużyta w naszych domach. Każda z grup przedszkolnych zorganizowała Święto Wody. Na niebiesko ubrane dzieci bawiły się przy „wodnej muzyce”. Dzieci zabrały do domu kartki z wykonanym przez siebie symbolem oszczędzania wody oraz prośbą do rodziców o powieszenie jej w łazience. W czasie pobytu nad rzeką Noteć utrwalili swoje wiadomości na temat barw: ciepłych, zimnych, podstawowych, pochodnych i dopełniających. Wiedzę plastyczną wykorzystali w zadaniach, ćwiczeniach określających wygląd Noteci.

Do przystąpienia do programu „Zaadoptuj rzekę” **Szkołę Pod-**stawowa im. Janusza Korczaka w Biedaszkach skłoniło umiejscowienie szkoły. Zaledwie ok. 500 m. od placówki przepływa niewielka rzeka Dajna, którą postanowiono zaadoptować. Działania rozpoczęto „błękitnym pochodem” podczas Światowego Dnia Wody. Uczniowie wyposażeni w transparenty, niebieskie balony oraz „kropelki wody” na patykach,

Happening „Kolejka po wodę” Szkoła Podstawowa w Purdzie

udali się nad rzekę. Aby rozpropagować konieczność oszczędzania wody, przeprowadzono konkursy literackie i plastyczne w czterech szkołach gminnych. Zadaniem uczestników było zaprojektowanie naklejki lub napisanie maksymalnie czterowersowej rymowanki zachęcającej do oszczędzania wody. Kolejnym krokiem była wyprawa nad rzekę i odkrywanie nartnika pospolitego, kosarza pospolitego, szczeżui wielkiej, ślimaka zaroślowego, świrdrzyka dwufałdkowego oraz rozwielitka. Na zakończenie wyprawy wysprzątano znaczną część brzegu Dajny.

Zespół Szkół Publicznych im. T. Kościuszki w Wojśławicach Kolonii zaprosił do współpracy Urząd Gminy, Nadleśnictwo Chełm, Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych Polesia, oddział w Chełmie i radę rodziców. Program *Zaadoptuj rzekę* włączył do działań wszystkich uczniów szkoły od przedszkolaka aż po uczniów gimnazjum i rozbudził zainteresowanie lokalną rzeką Wojśławą. Mała, cicha rzeczka, która bierze swój początek w Wojśławicach i Tuligłowach, przestała być anonimowa. Na początku uczniowie wzięli udział w happeningu „Kolejka po wodę”. Z transparentami „Oszczędzaj wodę”, „Zakręcaj kran” przemaszzerowali ulicami Wojśławic, a później ustawili się w symbolicznej kolejce po wodę. Akcja miała na

celu zwrócenie uwagi uczniów i mieszkańców na potrzebę oszczędzania wody oraz dbania o jej czystość. Najmłodszy uczeń odwiedził Oczyszczalnię Ścieków w Wojśławicach, a gimnazjaliści brali udział w zajęciach terenowych w dolinie rzeki Bug. Działania szkoły zostały zauważone i opublikowane w gazecie „Głos Wojśławic”.

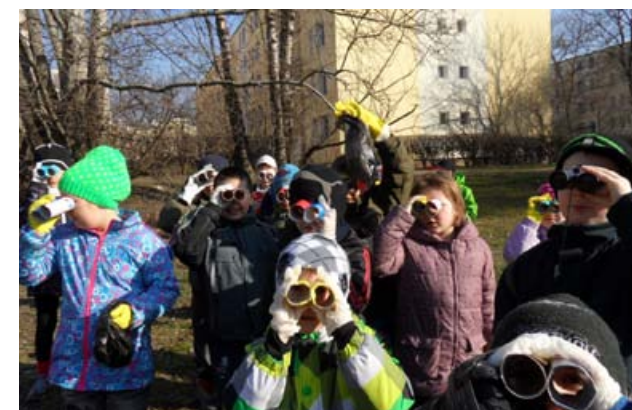
Światowy Dzień Wody i happening „Kolejka po wodę” połączono z pierwszym dniem wiosny w **Szkole Podstawowej nr 28 im. Kornela Makuszyńskiego w Poznaniu**. W tym dniu uczniowie na boisku szkolnym ustawili się w kolejce do symbolicznej studni. Wcześniej przygotowali transparenty z hasłami mówiącymi o oszczędzaniu wody. Po zakończeniu transparenty zostały umieszczone w klasopracowniach, aby przypominały o oszczędzaniu przez cały rok. Dbając o czystość Jeziora Kierskiego nawiązano współpracę z Radą Osiedla Kiekrz. Pretekstem do sprzątnięcia był Dzień Ziemi. Uczniowie, nauczyciele przyrody, mieszkańcy osiedla wspólnie sprząkali brzeg jeziora. Zebrano kilkanaście worków śmieci, w tym oponę od traktora, grill oraz obrazy. Korzystając z wazki Eko-badaczki uczniowie badali stan czystości jeziora. Do obserwacji zaproszono redaktorkę programu telewizyjnego „Po poznaniu”. Materiał dostępny jest na stronie Wielkopolskiej Telewizji Kablowej.

Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 w Pionkach

Zespół Szkół nr 2 w Nowym Dworze Gdańskim otoczył opieką rzekę Tugę. W marcu ogłoszony został konkurs ekologiczny-fotograficzny na plakat związany z obchodami Światowego Dnia Wody. Młodzież obejrzała animację „Rzeka idealna” na www.zaadoptujrzke.pl, na lekcjach biologii. Wraz z opiekunami porządkowała brzegi rzeki. Uczniowie brali także udział w zawodach w badaniu bioróżnorodności rzeki Tugi pod hasłem: Tuga BioBlitz 2013 oraz w całodniowych edukacyjnych spływach kajakowych po rzece Tudze do Cyganka. Do współpracy zaproszono wielu partnerów – Park Krajobrazowy Mierzeja Wiślana, PTTK Suwarek Oddział w Nowym Dworze Gdańskim, Urząd Miejski w Nowym Dworze Gdańskim, Żuławski Park Historyczny, EkoKlub Salwinia, Towarzystwo Miłośników Nowego Dworu Gdańskiego, oczyszczalnię ścieków, Żuławski Ośrodek Kultury, OHP, Zarząd Rejonowy PCK, Stację Sanitarно-Epidemiologiczną oraz „Błękitną Szkołę” we Władysławowie.

Niedaleko **Sportowej Szkoły Podstawowej nr 272 w Warszawie** na Dolnym Mokotowie jest ładny, mały staw. Wokół niego rosną trzcinie. Mieszkańcy przychodzą tam na spacer. Zimą wiele ptaków przylatuje nad staw w poszukiwaniu pożywienia. Szkoła nawiązała kontakt z warszawskim OTOP-em

Sportowa Szkoła Podstawowa nr 272 w Warszawie

Szkoła Podstawowa nr 28 w Poznaniu

i od ornitologów uczniowie dowiedzieli się, jak prawidłowo dokarmiać zimujące nad stawem kaczki. Podczas wycieczek dzieci zauważyły, jak bardzo zaśmiecone były najbliższe okolice szkoły. Uczniowie postanowili pilnować porządku wokół stawu. Z okazji Światowego Dnia Wody zorganizowano także happening „Kolejka po wodę”. Przy ulicy Dolnej znajduje się zabytkowe źródło, z którego kiedyś okoliczni mieszkańcy czerpali wodę. Niestety przez wiele lat obudowa źródła była dewastowana. Ostatnio dzięki grupie aktywnych ludzi z grupy „Zabytki Mokotowa” wyremontowano je. Uczczono to wydarzenie organizując przy źródle „Kolejkę po wodę”.

W Szkole Podstawowej nr 321 w Warszawie przygotowano zostały z pomocą wychowawczynie specjalne koszulki z logiem akcji. *Zaadoptuj rzekę Wisłę*. Uczniowie podczas happeningu z okazji Światowego Dnia Wody przygotowali i rozdali ok. 500 ulotek o sposobach oszczędzania wody, na przerwach zorganizowali stanowisko wydawania wody źródlanej „Kolejkę po wodę”. Wodę piły i w kolejce odstały wszystkie klasy. Uczniowie zebrali bardzo dużo zużytych butelek PET i z nich zbudowali katamaran oraz nadali mu imię *Wisła*. Jedna z mam uszyła do niego wspianą żagiel według projektu uczniów i wychowawczynie z przesłaniem *Chcemy, by Wisła zawsze była*

czysta. Z takim też hasłem uczniowie przemaszewali przez okoliczne osiedla. Symbolicznie katamaran *Wisła* został zwozowany i przepłynął Fosą Bejowską kilometr – o dziwo nie zatonał! Mógłby dłużej pływać, ale w przybrzeżnych szuwarach i trawie kaczki chroniły swoje małe. Zdecydowano, że nie trzeba straszyć ptactwa.

W Zespole Szkół Ekonomiczno-Usługowych w Rybniku uczennice klasy 1 technikum przygotowały z okazji Światowego Dnia Wody audycję nadawaną przez radiowęzeł. Został również ogłoszony konkurs na projekt plakietki dotyczącej oszczędzania wody. Zwycięskie plakietki przyklejono przy szkolnych kranach tak, aby przy myciu rąk zwracały uwagę, jak ważną rolę odgrywa woda i aby jej nie marnować. Uczniowie klasy 2 technikum przeprowadzili akcję polegającą na sprzątnięciu terenów leśnych przy rzece Nacyna. Do udziału w akcji zaproszono Nadleśnictwo Rybnik. Uczniowie klasy 1 technikum badali wodę z Nacyny, głównie pod kątem jakościowym – na obecność chlorków, jonów wapnia oraz pH wody. Ponadto młodzież realizowała projekt edukacyjny z udziałem Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Rybniku. W efekcie młodzież poznała etapy oczyszczania ścieków i sposoby badania wody w laboratorium.

Uczniowie z **Gimnazjum nr 15 w Katowicach** poznają zaadoptowany potok Bolina systematycznie do 10 lat. W terenie dokonywali bezpośrednich obserwacji, przeprowadzali wywiady, dokonywali pomiarów i poboru próbek wody oraz okazów. A potem była praca kameralna i laboratoryjna – oznaczanie organizmów, określanie parametrów, rysowanie wykresów, sporządzanie map, poszukiwanie informacji. W 2014 roku przeprowadzili zwiady terenowe i wywiady, przeanalizowali mapy: geomorfologiczne, hydrograficzne, hydrogeologiczne i geologiczne. W ten sposób stworzyli geograficzny opis terenu Giszowca – najbliższego otoczenia Boliny i samej rzeki. W działaniach położyli duży nacisk na upowszechnianie badań, uświadamianie i kształtowanie postaw proekologicznych.

Koło Przyrodnicze „Mrowisko” Społecznej Językowej Szkoły Podstawowej LTO Łęborku obchody Światowego Dnia Wody połączyło z Dniem Ochrony Morza Bałtyckiego. W szkolnej świetlicy prezentowano wystawę „Bałtyk – wielki błękit”. Pokazano przedstawienie „Woda – nasz skarb”. Dzieci, w krótkich scenkach, pokazały pozostałym uczniom przyczyny braku wody i jednocześnie sposoby jej oszczędzania. Akcja promowania oszczędzania wody, czyli „kopania studni” rozpoczę-

ła się krótką prezentacją opisującą dzień z życia kobiet i dzieci mieszkających w krajach Afryki i Azji. Po wykopaniu studni wszyscy ustawili się w długą kolejkę po wodę. Happening spodobał się uczniom i nauczycielom. Dzieci podzieliły się swoimi przeżyciami z rodzicami. Koło Przyrodnicze „Mrowisko” udało się także nad rzekę Łebę w celu oczyszczenia miejsca, znanego wszystkim mieszkańcom Łęborka, w którym odbywają się spotkania młodzieży i ogniska.

Uczniowie z **Liceum Ogólnokształcącego im. Tadeusza Kościuszki w Krzeszowicach** zaadoptowali rzekę Krzeszówkę. Prowadzili monitoring jakości wód rzeki na dwóch odcinkach – w mieście i 1 km poniżej oczyszczalni. Zaskoczeniem dla wszystkich były wyniki badań, ponieważ rzeka, która wydawała się mieszkańcom zanieczyszczona i zaśmiecona okazała się czysta. O klasie wody i jej dobrych parametrach (I i II klasie) świadczy powszechne występowanie pewnych gatunków bezkręgowców, jak: kielże, larwy jętek i widelnic oraz pstrągów. Działania licealistów wsparła gazeta „Magazyn Krzeszowski”, który nagłośnił akcję i rozproszził blisko tysiąc ankiet skierowanych do mieszkańców Krzeszowic i okolicy. Ankieta, którą dołączono do marcowego numeru gazety, miała przede wszystkim zwrócić uwagę na trzy kwestie: po-

budzenie świadomości na temat zasobów wody, istotnej roli jednostki w oszczędzaniu wody oraz poznania opinii na temat stanu Krzeszówki. W Światowy Dzień Wody posprzątno monitorowany odcinek rzeki.

Uczniowie gimnazjum **Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Makowie Podhalańskim** wystosowali apel o oszczędzanie i poszanowanie wody do mieszkańców Makowa Podhalańskiego, który ukazał się na portalu Powiat suski 24. i został powielony i wyłożony w urzędzie gminy. Młodzież pod opieką nauczycieli pracowała w sześciu zespołach zadaniowych, które rozwiązywały problemy znaczenia wody w życiu człowieka: wody słodkie i słone, zwierzęta i rośliny wodne, transport i zawody związane z wodą. Korzystając z różnych źródeł informacji młodzież bawiła się w naukowców i samodzielnie przygotowała doświadczenia oraz pomoce naukowe. O działaniach pisała „Kronika Beskidzka”, portal Powiat suski 24 oraz portal Podhale Region.

Przedszkole Miejskie w Łęknicy do współpracy zaprosiło nauczycieli, Miejski Zakład Komunalny, Policję i Urząd Miasta. Dzieciom zaproponowano aktywne metody pracy, zabawy badawcze, jak „Wiadomość w butelce”, eksperymenty i wy-

cieczki nad rzekę. Przygotowano kącki do doświadczeń i badania wody. Dzieci samodzielnie wykonały filtr wody i plakietki przypominające o zakazie marnowania wody, które samodzielnie umieściły w toaletach. Zabrały je również do domu, aby domownicy pamiętali o konieczności oszczędzania wody. Dzieci odwiedziły także oczyszczalnię ścieków. Podczas odgrywania scenek zapoznały się z zagrożeniami dla zbiorników wodnych. Wędrując brzegami zaadoptowanej Nysy wyznały swoją własną ścieżkę – „Błękitno-szmaragdowe jezioro i żelaziste źródło”.

Dzieci z **Przedszkola nr 8 „Zielony Ogród”** oraz młodzież z **Zespołu Szkół nr 6 w Tychach** zaadoptowały Potok Tyski. Systematycznie organizowano wycieczki nad potok, by monitorować zmiany zachodzące w jego wyglądzie, kontrolować stan zanieczyszczenia wody oraz brzegów, a także obserwować życie w jego otoczeniu. Uczestnicy programu brali udział w eksperymentach, zajęciach sportowych i plastycznych nawiązujących do tematyki wodnej. Tradycją przedszkola są coroczne wyjazdy dzieci na „Zielone Przedszkole” w tereny czyste, ekologicznie. To okazja, do poznania różnych akwenów i możliwość porównania „swojej” rzeki z innymi. Wspólna praca dzieci i młodzieży uczy zdrowej rywalizacji, pozbywania

się lęku przed publicznymi występami, a także wzmacnia wiarę we własne siły i możliwości.

Uczniowie **Szkoły Podstawowej w Purdzie** walory zaadoptowanej rzeki Kośna poznają poprzez aktywną edukację uczestnicząc w programie *Zaadoptuj rzekę*. Dla uczczenia Światowego Dnia Wody zorganizowany został rajd pieszy nad rzekę Kośna w miejscowości Purdka, w trakcie którego odbył się happening „Kolejka po wodę” oraz konkurs „Woda naszym bogactwem”. W happeningu uczestniczyli: Jerzy Laskowski – wójt Gminy Purda, radni – Teresa Chrostowska i Antoni Misiaszek, sołtys wsi Purdka – M. Złotkowska, dyrektor SP Purda – Danuta Adamowicz, nauczyciele, rodzice i uczniowie. Ponadto Koło „Pomocni Przyrodnicy” działające przy szkole zgłosiło do wójty Gminy Purda rzekę jako „Szkolną Ostoję Przyrody”. Na zajęciach pozalekcyjnych uczniowie poznawali walory przyrodnicze, kulturowe i społeczne rzeki, zdobywali wiedzę o historii i geografii rzeki Kośna. Zdobyte wiadomości umieścili w gazetce szkolnej. Ogłosili również konkurs plastyczny „Jak oszczędzać wodę?”.

Uczniowie **Akademickiego Liceum Ogólnokształcącego w Gdyni** we współpracy z Katedrą Chemii Analitycznej Poli-

techniki Gdańskiej podjęli się zbadania kondycji rzeki Kaczej. Podczas badań terenowych wykonano dokumentację zdjęciową, pomiary i pobrano próbki. Badania wskazały, że rzeka ma zdolność do samooczyszczania. Dowodem były duże ilości okazów makrofauny w ujściu rzeki, które są charakterystyczne dla wód o dobrym stanie ekologicznym. Wyniki przeprowadzonych badań, oprócz testów na azotany, fluorki oraz ogólny węgiel, wskazały na pierwszą klasę czystości wód. Największa zawartość azotanów została wykryta w odcinku ogródków działkowych, a fluorki przy stacji benzynowej i ogródkach. Źródłem fluorków w rzekach mogą być zanieczyszczenia przemysłowe oraz gospodarcze. Testy na azotany, fluorki i ogólny węgiel organiczny klasyfikowały wodę do niższych klas czystości. W przeprowadzonej pracy badawczej uczniowie zaproponowali sposób na poprawę jakości wód poprzez zadrzewianie brzegów wierzbami (*Salix viminalis*). Nadbrzeżne zadrzewienia wierzbowe przyspieszają naturalne procesy samooczyszczania się wody nawet o 40 procent.

Klub Gaja to polska organizacja ekologiczna, która buduje Pokolenie EkoXXI.

Zaadoptuj rzekę 2014

Program edukacji ekologicznej *Zaadoptuj rzekę* Klubu Gaja otrzymał w 2008 roku nominację do tytułu **The Best Practice** – najlepszego programu środowiskowego w Unii Europejskiej.

Honorowy Patronat
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bronisława Komorowskiego

Partner Strategiczny

Fundacja

Partner Merytoryczny

UNIWERSYTET GDAŃSKI

Partnerzy

MIASTO
STOŁECZNE
WARSZAWA

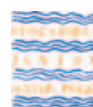
KATOWICE
dla odmiany

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Centrum
Informacji
Naukowej
i Biblioteka
Akademicka

Udział

Dofinansowanie

NFOŚiGW

WFOŚiGW w Katowicach

Dofinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

facebook

facebook.com/Klub.Gaja

dla przyrody i zwierząt
KRS: 0000120069